

Lieta C-383/23**Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu****Iesniegšanas datums:**

2023. gada 21. jūnijs

Iesniedzējtiesa:*Vestre Landsret* (Dānija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2023. gada 3. maijs

Apelācijas sūdzības iesniedzējs:*Anklagemyndigheden***Pretējā puse apelācijas sūdzībā:***ILVA A/S*

[..] *Anklagemyndigheden* (prokurors) pret

ILVA A/S

[..] nolēmums:

Ar *Retten i Aarhus* (Orhūsas pilsētas tiesa) 2021. gada 12. februāra spriedumu *ILVA A/S* tika piemērots naudas sods 100 000 DKK apmērā par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (turpmāk tekstā – “VDAR”) 5. panta 1. punkta e) apakšpunkta un 2. punkta, lasot kopsakarā ar tās 4. panta 1. punktu un 6. pantu, pārkāpumu, ko *ILVA A/S* izdarīja, laikposmā no 2018. gada maija līdz 2019. gada janvārim nepildot savus datu pārziņa pienākumus attiecībā uz personas datu glabāšanu par vismaz 350 000 bijušo klientu.

Prokurors pārsūdzēja *Retten i Aarhus* spriedumu *Vestre Landsret* (Rietumu reģiona apelācijas tiesa, Dānija), kas patlaban izskata krimināllietu. Šajā saistībā *Vestre Landsret* nolēma uzdot Eiropas Savienības Tiesai jautājumu par VDAR 83. panta 5. punkta interpretāciju.

Vestre Landsret uzskata, ka var rasties nenoteiktība par to, vai jēdziens “uzņēmums” VDAR 83. panta 5. punktā būtu jāsaprot tādējādi, ka, nosakot naudas sodu par uzņēmuma izdarītu VDAR pārkāpumu, ir jāņem vērā grupas, kurā ietilpst uzņēmums, apgrozījums.

Tā kā šā jautājuma noskaidrošana ir nepieciešama, lai *Vestre Landsret* varētu pieņemt nolēmumu kriminālprocesā, tā nolēma apturēt tiesvedību, līdz Eiropas Savienības Tiesa sniegs prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 267. pantu.

Lietas fakti

- 1 *ILVA A/S* ir iesūdzēts *Vestre Landsret* par to, ka tas ir pārkāpis VDAR 83. panta 2. un 5. punktu kopsakarā ar VDAR 83. panta 9. punktu, 5. panta 1. punkta e) apakšpunktu un 2. punktu, 4. panta 1. punktu un 6. pantu un *lov nr. 502 af 23. maj 2018 om supplerende bestemmelser til forordning om beskyttelse af behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger* (2018. gada 23. maija Likums Nr. 502 par papildinošiem noteikumiem regulai par aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un par šādu datu brīvu apriti) 41. panta 1. punkta 4. apakšpunktu kopsakarā ar tā 41. panta 3. un 6. punktu, laikposmā no 2018. gada maija līdz 2019. gada janvārim nepildot savus datu pārziņa pienākumus attiecībā uz personas datu glabāšanu par vismaz 350 000 bijušo klientu.
- 2 *ILVA A/S* ir daļa no *Lars Larsen* uzņēmumu grupas. Grupas kopējais apgrozījums 2016./2017. finanšu gadā bija 6,57 miljardi [DKK]. No šīs summas meitasuzņēmuma *ILVA A/S* apgrozījums bija nedaudz mazāks par 1,8 miljardiem [DKK].
- 3 Ja tiktu konstatēts, ka *ILVA A/S* ir pārkāpis VDAR 5. panta 1. punkta e) apakšpunktu un 2. punktu kopsakarā ar VDAR 4. panta 1. punktu un 6. pantu, tad *Vestre Landsret* būtu jāpiemēro naudas sods atbilstoši VDAR 83. panta 5. punktam kopsakarā ar VDAR 83. panta 9. punktu.

Līdzšinējā tiesvedība

- 4 *Retten i Aarhus* pasludināja spriedumu pirmajā instancē 2021. gada 12. februārī. Šī tiesa atzina, ka *ILVA A/S* ir vainīgs izvirzītajās apsūdzībās, taču nosprieda, ka pretēji prokurora apgalvotajam pārkāpums ir izdarīts aiz neuzmanības, nevis tīši.
- 5 *Retten i Aarhus* piemēroja *ILVA A/S* naudas sodu 100 000 DKK apmērā. Attiecībā uz naudas soda summas noteikšanu *Retten i Aarhus* izvirzītie notīvi ir šādi:

“Rīkojoties pēc *Datatilsynet* (datu aizsardzības komisārs) ieteikuma, prokurors apgalvoja, ka ir jāpiemēro naudas sods 1,5 miljonu DKK apmērā. Saskaņā ar datu aizsardzības komisāra un prokurora sniegto informāciju ar apgrozījumu saistītais regulējums, lai aprēķinātu naudas soda apmēru, ir

balstīts ne tikai uz atbildētāja apgrozījumu, bet uz visas *Lars Larsen* grupas kopējo apgrozījumu.

Šajā lietā apsūdzības ir izvirzītas tikai atbildētājam, kas ir meitasuzņēmums, un prokurors tiesvedības laikā ir norādījis, ka mātesuzņēmumam nav izvirzītas apsūdzības, jo neesot bijis pamata to darīt. No *Lov om rettens pleje* (turpmāk tekstā – “Likums par tiesvedību”) 883. panta 3. punktā noteiktā kriminālvajāšanas principa izriet, ka tiesa nevar pasludināt notiesājošu spriedumu par nodarījumu, uz kuru neattiecas apsūdzība. Ja, nosakot stingrāku sodu, piešķirtu nozīmi apstākļiem, kas saistīti ar citu personu, pret kuru apsūdzības nav izvirzītas, tas būtu pretrunā minētajā tiesību normā noteiktajam principam. Tā tas it īpaši ir šajā lietā aplūkotajā situācijā, kur atbildētājs veic neatkarīgu mazumtirdzniecības darbību un mātesuzņēmums nav nodibinājis meitasuzņēmumu tikai ar mērķi nodot tai grupas datu apstrādi. Attiecīgi – un ņemot vērā faktu, ka VDAR 83. panta 5. punktā nodarījuma formulējumā ir atsauce uz “uzņēmumu” –, neatkarīgi no VDAR 150. apsvēruma nav pamata aprēķināt naudas sodu, pamatojoties uz grupas kopējo apgrozījumu.

No lietas materiāliem izriet, ka atbildētāja apgrozījums bija aptuveni ceturtdaļa no grupas kopējā apgrozījuma 2016./2017. finanšu gadā. Šajā kontekstā un ņemot vērā to, ka atbildētājs, kā minēts iepriekš, tika atzīts par vainīgu tikai VDAR pārkāpumā aiz neuzmanības, naudas soda apmēram ir jābūt ievērojami mazākam par to, ko pieprasījis prokurors.

Tiesa arī uzskata, ka, lai samazinātu soda smagumu, prokurors un datu aizsardzības komisārs nav pienācīgi ņēmuši vērā vainu mīkstinošos apstākļus, kas izriet no VDAR 83. panta 2. punkta, tostarp faktu, ka tas ir pirmais VDAR pārkāpums, ka attiecīgā informācija bija vispārīga, nevis personiska, ka tā bija ietverta senākā un daļēji izbeigtā sistēmā, kurai piekļuva tikai neregulāri, ka nevienam datu subjektam nav nodarīts kaitējums un ka nodarījums – arī pēc datu aizsardzības komisāra domām – bija tikai formāls. Turklāt novērtējumā ievērojama nozīme ir jāpiešķir arī tam, ka ir pierādīts, ka atbildētājs ir pielicis ievērojamas pūles, lai nodrošinātu, ka daudzās uzņēmuma datu sistēmas – gan IT, gan juridiskās – atbilst diezgan sarežģītajiem VDAR noteikumiem.

Šajā kontekstā tiesa pārbaudīja, vai nodarījums pārsniedz brīdinājuma sliekšni, kas šajā juridiskajā kontekstā būtu uzskatāms par brīdinājumu saskaņā ar Likuma par tiesvedību 900. pantu, vai arī šādos apstākļos ir jāpiemēro naudas sods atbildētājam. Tomēr, ņemot vērā VDAR prevalējošo sankciju noteikšanas principu, saskaņā ar kuru ir jānodrošina, lai par šīs regulas pārkāpumiem tiktu piemēroti iedarbīgi, samērīgi un atturoši sodi, tiesa konstatē, ka, it īpaši ņemot vērā lielo datu apjomu, ko atbildētājs nebija anonimizējis vai izdzēsis, un tādējādi lielo pārkāpuma ietekmēto personu skaitu, atbildētājam ir uzliekams naudas sods. Datu aizsardzības likuma (2017. gada 25. oktobra Likumprojekts Nr. 68, 2.8.3.7. punkts) *travaux*

préparatoires paredz naudas sodu apmēra “būtisku palielināšanu” VDAR pārkāpumu gadījumā salīdzinājumā ar līdzšinējo praksi; *travaux préparatoires* (2.8.1.4. punkts) noteiktais naudas sods ir robežās no 2000 DKK līdz 25 000 DKK atkarībā no pārkāpuma rakstura.

Ņemot vērā iepriekš minēto un pēc visu iepriekš izklāstīto atbildību mīkstinošo apstākļu vispārēja izvērtējuma tiesa uzskata, ka atbildētājam saskaņā ar VDAR 83. panta 2. un 5. punktu kopsakarā ar VDAR 83. panta 9. punktu, 5. panta 1. punkta e) apakšpunktu un 2. punktu, 4. panta 1. punktu un 6. pantu un 2018. gada 23. maija Likuma Nr. 502 par papildinošiem noteikumiem regulai par aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un par šādu datu brīvu apriti 41. panta 1. punkta 4. apakšpunktu kopsakarā ar tā 41. panta 3. un 6. punktu ir piemērojams naudas sods 100 000 DKK apmērā.

Savienības tiesības

- 6 Šī lieta attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) 83. panta 5. punkta interpretāciju kopsakarā ar tās 150. apsvērumu.
- 7 Šajā kontekstā būtu jānorāda, ka 2022. gada maijā Eiropas Datu aizsardzības kolēģija (EDAK) pieņēma jaunas pamatnostādnes par naudas sodu aprēķināšanu, ar kurām saskaņo metodiku, kas jāizmanto katrai uzraudzības iestādei.
- 8 Būtiski ir arī Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 101. un 102. pants un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/1 (2018. gada 11. decembris) par apstākļu nodrošināšanu nolūkā dot dalībvalstu konkurences iestādēm iespēju efektīvāk izpildīt konkurences noteikumus un par iekšējā tirgus pienācīgas darbības nodrošināšanu 13. pants un 46. apsvērums.

Strīdīgi Savienības tiesību jautājumi un lietas dalībnieku argumenti

Strīdīgi Savienības tiesību jautājumi

- 9 VDAR 83. panta 5. punktā cita starpā ir noteikts:

“Administratīvus naudas sodus apmērā līdz 20 000 000 EUR vai, uzņēmuma gadījumā, līdz 4 % no tā kopējā visā pasaulē iepriekšējā finanšu gadā gūtā gada apgrozījuma atkarībā no tā, kuras summas apmērs ir lielāks, saskaņā ar 2. punktu piemēro par šādu noteikumu pārkāpumiem:

 - a) apstrādes pamatprincipi, tostarp nosacījumi par piekrišanu, ievērojot 5., 6., 7. un 9. pantu [..]”.
- 10 VDAR 4. pantā ir ietverts šajā regulā lietoto terminu definīciju saraksts, bet šajā sarakstā nav ietverta jēdziena “uzņēmums” [angļu val. “undertaking”] definīcija.

Tomēr 4. panta 18. un 19. punktā ir šādas definīcijas, kuras jāuzskata par saistītām ar “uzņēmumu”:

“18) “uzņēmums” [“enterprise”] ir fiziska vai juridiska persona, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no tās juridiskā statusa, tostarp partnerības vai apvienības, kas regulāri veic saimniecisku darbību;

19) “uzņēmumu grupa” ir kontrolējošais uzņēmums un tā kontrolētie uzņēmumi.”

VDAR 150. apsvērumā cita starpā ir noteikts:

“Lai stiprinātu un saskaņotu administratīvos sodus par šīs regulas pārkāpumiem, katrai uzraudzības iestādei būtu jāpiešķir pilnvaras uzlikt administratīvus naudas sodus. Šajā regulā būtu jānorāda pārkāpumi un jānosaka attiecīgā administratīvā naudas soda maksimālais apmērs un kritēriji tā noteikšanai, kas katrā konkrētā gadījumā būtu jānosaka uzraudzības iestādei, ņemot vērā visus attiecīgos konkrētās situācijas apstākļus un pienācīgi ņemot vērā jo īpaši pārkāpuma būtību, smagumu un ilgumu un tā sekas, kā arī pasākumus, kas veikti, lai nodrošinātu šajā regulā paredzēto pienākumu ievērošanu un novērstu vai mazinātu pārkāpuma sekas. Ja administratīvie naudas sodi tiek uzlikti uzņēmumam, minētajā nolūkā uzņēmums būtu jāsaprot kā uzņēmums saskaņā ar LESD 101. un 102. pantu. Ja administratīvie naudas sodi tiek uzlikti personām, kas nav uzņēmums, uzraudzības iestādei, apsverot atbilstošo naudas soda apjomu, būtu jāņem vērā vispārējais ienākumu līmenis dalībvalstī, kā arī attiecīgās personas ekonomiskā situācija. Konsekvences mehānismu arī varētu izmantot, lai veicinātu administratīvo naudas sodu konsekventu piemērošanu. [...]”

- 11 Šajā saistībā būtu jānorāda, ka cita starpā no VDAR 83. panta 9. punkta izriet, ka, ja dalībvalsts tiesību sistēmā nav paredzēti administratīvi naudas sodi –, kā tas ir Dānijā; skat. VDAR 151. apsvērumu –, noteikumus var piemērot tā, ka naudas sodu ierosina kompetentā uzraudzības iestāde un uzliet kompetentās valsts tiesas, vienlaikus nodrošinot, ka šie tiesiskās aizsardzības līdzekļi ir efektīvi un tiem ir līdzvērtīga ietekme kā administratīvajiem naudas sodiem, ko uzliet uzraudzības iestādes. Katrā ziņā uzliktajiem naudas sodiem ir jābūt iedarbīgiem, samērīgiem un atturošiem.
- 12 Atsauce 150. apsvērumā uz LESD 101. un 102. pantu attiecībā uz jēdziena “uzņēmums” izpratni ir atsauce uz Līguma konkurences noteikumiem.
- 13 Būtu jānorāda, ka Savienības tiesībās, kas attiecas uz Līguma konkurences noteikumiem, ir paredzēts, ka, nosakot naudas sodus par konkurences noteikumu pārkāpumiem, jēdziens “uzņēmums” ir jāsaprot tādējādi, ka tas ietver tajā pašā grupā ietilpstošos uzņēmumus.

Prokurora argumenti

- 14 Jēdziens “uzņēmums” VDAR 83. panta 5. punktā esot jāsaprot tādējādi, ka, nosakot naudas sodu par uzņēmuma izdarītu VDAR pārkāpumu, ir jāņem vērā grupas, kurā ietilpst šis uzņēmums, kopējais apgrozījums.
- 15 Tādējādi saskaņā ar VDAR 150. apsvērumu jēdziens “uzņēmums” 83. panta 5. punktā esot jāsaprot kā “uzņēmums” saskaņā ar LESD 101. un 102. pantu (ES konkurences noteikumi).
- 16 Sekundārajās konkurences tiesībās esot skaidri norādīts, ka, nosakot naudas sodu apmēru, ir jāņem vērā grupas kopējais apgrozījums visā pasaulē. Šajā sakarā tiek sniegta atsauce uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2019/1 (2018. gada 11. decembris) par apstākļu nodrošināšanu nolūkā dot dalībvalstu konkurences iestādēm iespēju efektīvāk izpildīt konkurences noteikumus un par iekšējā tirgus pienācīgas darbības nodrošināšanu.
- 17 Saskaņā ar minētās direktīvas preambulas 46. apsvērumu jēdziens “uzņēmums”, kas ietverts LESD 101. un 102. pantā un kas būtu jāpiemēro saskaņā ar Tiesas judikatūru, ir jāsaprot kā “ekonomiska vienība, pat ja tā sastāv no vairākām juridiskajām vai fiziskajām personām”.
- 18 Direktīvas 13. panta 5. punkts, kas attiecas uz naudas sodiem, kurus piemēro uzņēmumiem un uzņēmumu apvienībām, paredz, ka dalībvalstīm jānodrošina, ka, lai uzliktu naudas sodus mātesuzņēmumiem un uzņēmumu juridisko un ekonomisko tiesību un saistību pārņēmējiem, tiek piemērots “uzņēmuma” (tas ir, “ekonomiskas vienības”) jēdziens.
- 19 Ņemot vērā iepriekš minēto un rīkojoties saskaņā ar datu aizsardzības komisāra ieteikumu, prokurors lūdz uzlikt naudas sodu 1,5 miljonu DKK apmērā, pamatojoties uz visas *Lars Larsen* grupas kopējo apgrozījumu.

ILVA A/S argumenti

- 20 Nosakot naudas sodu par uzņēmuma izdarītu VDAR pārkāpumu, neesot jāņem vērā grupas, kurā ietilpst uzņēmums, kopējais apgrozījums.
- 21 Šajā konkrētajā gadījumā apsūdzības ir izvirzītas tikai *ILVA A/S*, kas ir meitasuzņēmums, nevis mātesuzņēmumam.
- 22 Turklāt apgrozījuma izvēle neesot nepieciešams tiesas sankciju noteikšanas elements. Tādējādi VDAR neesot paredzēti noteikumi vai principi naudas sodu aprēķināšanai, kur apgrozījuma lielumam būtu tieša ietekme, un VDAR 83. panta 5. punkts tikai nosakot maksimālos naudas sodu summas ierobežojumus.
- 23 Turklāt VDAR 83. panta 5. punkta formulējumā esot atsauce uz “uzņēmumu”, tāpēc neatkarīgi no regulas 150. apsvēruma neesot pamata aprēķināt naudas sodu, pamatojoties uz grupas kopējo apgrozījumu.

Vestre Landsret jautājuma konteksts

Ne VDAR dāņu, franču, vācu vai angļu valodas versijās nav precizēts, vai, lai noteiktu naudas sodu par uzņēmuma izdarītu VDAR pārkāpumu, būtu jāņem vērā visas grupas, kurā ietilpst uzņēmums, apgrozījums.

Šķiet, ka Eiropas Savienības Tiesai nav bijusi iespēja paust nostāju šajā jautājumā.

Tādējādi *Vestre Landsret* uzskata, ka ir vajadzīgs nolēmums par VDAR 83. panta 5. punktā ietvertā jēdziena “uzņēmums” interpretāciju, lai tā varētu izlemt tās izskatāmo krimināllietu.

Attiecīgi *Vestre Landsret* ir nolēmusi apturēt apelācijas tiesvedību krimināllietā, lai saskaņā ar LESD 267. pantu lūgtu Tiesu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

Tiek nolemts:

Vestre Landsret lūdz Eiropas Savienības Tiesu atbildēt uz šādiem jautājumiem:

1. Vai jēdziens “uzņēmums” Vispārīgās datu aizsardzības regulas 83. panta 4., 5. un 6. punktā ir jāsaprot kā “uzņēmums” LESD 101. un 102. panta, tos lasot kopsakarā ar minētās regulas 150. apsvērumu, un Eiropas Savienības Tiesas judikatūras par Savienības konkurences tiesībām izpratnē, tādējādi, ka jēdziens “uzņēmums” ietver jebkuru vienību, kas veic saimniecisku darbību, neatkarīgi no tās juridiskā statusa un finansēšanas veida?

2. Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai Vispārīgās datu aizsardzības regulas 83. panta 4., 5. un 6. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka, piemērojot naudas sodu uzņēmumam, ir jāņem vērā ekonomiskās vienības, kurā ietilpst uzņēmums, kopējais gada apgrozījums visā pasaulē vai tikai paša uzņēmuma kopējais gada apgrozījums visā pasaulē?

[..]